

Miroslav Tuđman

PRIČA O PADDYJU ASHDOWNNU I TUĐMANOVOJ SALVETI

Hoće li Haški sud (opet) sudjelovati
u prijeveri i obmani?

PRIČA O PADDYJU ASHDOWNNU I TUĐMANOVOJ SALVETI

Miroslav Tuđman

P.I.P.

ISBN 953-6308-41-X

NAKLADA
P.I.P.
PAVIČIĆ

Biblioteka *Obračun s njima*

Urednik

Josip Pavičić

Na naslovnici

Detalj karte Europe 1993. s povijesnom crtom razdiobe
kršćana katolika i pravoslavaca, *Strategijski atlas*,
Editions Complexe, Bruxelles, 1994.

Kompjutorska priprema

LASERplus d.o.o., Zagreb

Mario Rogić

Tisak:

Grafički zavod Hrvatske

Radnička cesta 210, 10000 Zagreb

© 2002. Naklada Pavičić, Miroslav Tuđman

Pretiskivanje, preslikavanje ili bilo kakvo umnožavanje ove
knjige, kako u cjelini tako i u dijelovima, bez suglasnosti
nakladnika nije dopušteno.

Miroslav Tuđman

**PRIČA O
PADDYJU ASHDOWNU
I TUĐMANOVOJ SALVETI**

Hoće li Haški sud (opet) sudjelovati
u prijevari i obmani?

NAKLADA
P.I.P.
PAVICIĆ

Zagreb 2002

Naklada Pavičić d.o.o.
Ul. Sv. Mateja 57, 10010 Zagreb

e-pošta:
naklada-pavicic@zg.hinet.hr

Za nakladnika:
Elizabeta Pavičić

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica – Zagreb

UDK 327.2(497.5:497.6)"199"(049.2)
321.013(497.5:497.6)"199"(049.2)
341.645(492 Den Haag)"199":343.1>(049.2)

TUĐMAN, Miroslav
Priča o Paddyju Ashdownu i »Tuđmanovoj
salveti« / Miroslav Tuđman. – Zagreb : Naklada
Pavičić, 2002.

ISBN 953-6308-41-X
420212112

ISBN 953-6308-41-X

Sadržaj

UVOD / Na rubu pameti.	7
Presuda generalu Tihomiru Blaškiću i uloga Paddyja Ashdowna	19
Predsjednik dr. Franjo Tuđman o izjavama Paddyja Ashdowna	25
<i>Strategijski atlas</i> i podjela Bosne	37
Izvodi iz dnevnika lorda Ashdowna i predsjednika Tuđmana	45
UMJESTO ZAKLJUČKA / »Sad postavljam pitanje bi li Sud morao sudjelovati u toj vrsti prijevara i obmane?«	57
Literatura	69
Bilješka o piscu	71
PRILOG / Karte	73

UVOD

Na rubu pameti

Lord Ashdown od Norton-sub-Hamдона, odnosno Jeremy John Durham Ashdown, koji se najčešće služi nadimkom Paddy Ashdown, i hrvatskoj javnosti postaje poznat 1995. po svojim izjavama o »Tuđmanovoj salveti«. Izjavama koje su niz narednih godina sustavno i planski punile kako svjetske tako i domaće medije. Prema izjavama Paddyja Ashdowna, njemu je osobno, u Londonu, 6. svibnja 1995., prigodom obilježavanja 50. obljetnice pobjede nad fašizmom, predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman »odao« svoju ekspanzionističku i aneksionističku politiku spram Bosne i Hercegovine. Tada je predsjednik Tuđman – na nagovor Paddyja Ashdowna, kojeg je prvi put sreo u životu –

iscrtao famoznu »salvetu« u kojoj su izričito ocrtane hrvatske imperijalističke težnje prema Bosni i Hercegovini.

Paddy Ashdown sa svojom *Tuđmanovom salvetom* ući će u anale europske i svjetske povijesti kao jedan od najbesramnijih primjera međunarodnog političkog mešetarenja s konca 20. stoljeća. Priča je ponavljana po stranim i domaćim medijima kao nepobitan dokaz hrvatske ekspanzionističke politike, ponavljana tako uporno i često da je postalo neizbježno da je Paddy Ashdown ponovi i na Međunarodnom kaznenom sudu za područje bivše Jugoslavije u slučaju protiv generala Blaškića.¹

Ashdownovo »svjedočenje odnosi se u optužnici na članke 5.0 i 5.1, koji se tiču postojanja međunarodnog oružanog sukoba, odnosi se na sve točke teškog kršenja u optužnici, to jest 5, 8, 11, 15, 17 i 19«². Svjedočenje lorda Ashdowna, dobilo je svo-

¹ P. Ashdown svjedočio je 15. i 16. prosinca 1997. (prema *Transcripts Blaskic IT-95-14* : www.un.org/icty/transe14/)

² *Slobodna Dalmacija*, fonogram svjedočenja, 30.12.2000; *Slobodna Dalmacija* prenijela je svjedočenje Paddyja Ashdowna u nastavcima u razdoblju od 30.12.2000. do 10.1.2001.

ju potvrdu u presudi generalu Blaškiću kao dokaz o »međunarodnom oružanom sukobu«³. A »nacionalizam predsjednika Tuđmana i njegove teritorijalne ambicije postale su očite mnogima s kojima je razgovarao, uključujući Lorda Owena i svjedoke Paddyja Ashdowna, II i X (svjedoka) saslušanih pred sudom (nekad smo primorani koristiti pseudonime radi zaštite svjedoka)«⁴.

Danas, s distance od gotovo dvije godine od izricanja prvostupanjske presude generalu Tihomiru Blaškiću, cijela konstrukcija tužitelja Harmona⁵ i iznijeti dokazi o ekspanzionističkoj i aneksionističkoj politici predsjednika Tuđmana izgledaju groteskno. Na žalost, ta groteska ima tragične posljedice po sudbinu gene-

³ General T. Blaškić, 3.3.2000. osuđen je na 45 godina zatvora.

⁴ *Statement Of The Trial Chamber At The Judgement Hearing*, The Prosecutor, v. Tihomir Blaskic. 3 March 2000.

⁵ Predmet br. IT-95-14-T, na Međunarodnom kaznenom sudu u Haagu, protiv Tihomira Blaškića. Raspravno vijeće u sastavu: sudac Claude Jorda, predsjedavatelj; sudac Almiro Rodrigues, sudac Mohamed Shahabuddeen. Tužiteljstvo u sastavu: Mark Harmon, Andrew Cayley, Gregory Kehoe; obrana: Anto Nobile, Russell Hayman. Prvostupanjska presuda generalu Tihomiru Blaškiću izrečena je 3. ožujka 2000.

rala Tihomira Blaškića, ali i drugih Hrvata koji se nalaze ili bi se po tako konstruiranoj osnovi mogli naći pred Haškim sudom.

Već jednostavna logička analiza ovog segmenta optužnice, odnosno presude, ukazuje na njezinu problematičnost. Naime, jedini svjedoci za »međunarodni oružani sukob«, tj. agresiju Republike Hrvatske na Bosnu i Hercegovinu su Paddy Ashdown i dva tajna svjedoka.

A Oružani sukob između Muslimana i Hrvata završio je potpisivanjem Washingtonskog sporazuma 18. ožujka 1994. Prema tom sporazumu bosansko-hercegovački Hrvati i Muslimani formirali su Federaciju koja treba ući u konfederaciju s Republikom Hrvatskom.

B Paddy Ashdown svjedoči o karti koju je nacrtao predsjednik Tuđman 6. svibnja 1995. Dakle, 14 mjeseci nakon prestanka sukoba i dogovora o Federaciji, predsjednik Tuđman je »nacrtao kartu« kao odgovor na upit

Ashdowna kako će izgledati Bosna i Hercegovina za deset godina.

Salveta na kojoj je nacrtana karta, krunski je dokaz na temelju kojeg je donijeta presuda o »međunarodnom oružanom sukobu« koji je trajao 1993./94. Karta na salveti je »nacrtana« dvije godine nakon početka, a 14 mjeseci nakon završetka sukoba. **C**

Pitanje prvo

Kako je lord Ashdown 6. svibnja 1995. za 20 minuta razgovora s predsjednikom Tuđmanom post festum otkrio tajnu koju nitko drugi osim njega od predsjednika Tuđmana nije saznao?

Pitanje drugo

Kako projekcija stanja Bosne i Hercegovine u 2005. može biti argument o karakteru sukoba 1993./94?

Pitanje treće

Kakav je to »međunarodni oružani sukob« u koji su uključene dvije države, a za njega znaju samo dva tajna svje-

doka⁶, ali ni oni ne mogu o tome svjedočiti javno zbog svoje sigurnosti?

Svako od ovih pitanja povlači za sobom niz novih pitanja. Većina tih pitanja, i mogućih potpitanja, ima pripremljenu priču kao pokriće. Ali te prikrivne priče mogu zadovoljiti samo površne i inertne umove.

Na primjer. Odgovor na prvo pitanje može zvučati posve logično. Predsjednik Tuđman na svečanom banketu 6. svibnja 1995. bio je pijan, jer se vino točilo u potocima, i u trenutku opijenosti, on je priznao lordu Ashdownu ono što ni svojim najbližim suradnicima nije. Ashdown je oslikao atmosferu: »Pošteno je, mislim, ako kažem da je tamo teklo vino

u potocima, i da je predsjednik Tuđman popio ponešto od toga.« A sudac Riad prihvatio: »Imali ste tu priliku voditi nesputan dijalog s predsjednikom Tuđmanom i možda je vinski tok od njega napravio in vino veritas«⁷.

Teza »in vino veritas« mogla je naći svoje mjesto i u presudi, jer se mjesecima vrtjela po medijima. Mjesecima je stvarana atmosfera koja je trebala nadomjestiti ono što lord Ashdown nije rekao. Pažljivim čitanjem njegove izjave, i on je navodio druge na takav zaključak a sam je rekao sljedeće: »da je predsjednik Tuđman popio ponešto od toga«, i »njegova se čaša s vinom činila punom veći dio vremena«; odnosno »To je napisano – napisano od čovjeka koji je popio dvije-tri čaše vina i najeo se dobro« (isto)⁸.

⁶ Jedan od tajnih svjedoka je Stjepan Mesić koji je u slučaju Blaškić svjedočio kao svjedok optužbe od 16. do 19.3.1998. Vidi zapisnik svjedočenja objavljen u *Slobodnoj Dalmaciji*, prosinac 2000. On i kada je postao predsjednikom Republike Hrvatske poriče svoje svjedočenje. Naime, na izjavu M. Tuđmana da je Stjepan Mesić bio svjedok optužbe u slučaju Blaškić, u priopćenju pročelnice Odjela za informiranje Ureda predsjednika Vjere Šuman stoji i ovo: »... Što se pak tiče sljedeće izjave, da je predsjednik Mesić bio svjedok optužbe protiv Blaškića, to je također obična laž. Predsjednik Stjepan Mesić bio je svjedok optužbe protiv Slavka Dokmanovića...« *Slobodna Dalmacija*, 7.10.2000., str. 7.

⁷ *Slobodna Dalmacija*, 10.1.2001.

⁸ PITANJE: Bi li se moglo reći kako je bio opijen za vrijeme večere?
ODGOVOR: Ako se nismo dobro razumjeli, sjećam se da – sjećam se da sam toliko uživao u razgovoru – njegova se čaša s vinom činila punom veći dio vremena, da.

PITANJE: Da li biste se složili da se činio nekako opijenim za vrijeme banketa?

ODGOVOR: G. Hayman, on je poglavar države. Ne želim upotrebljavati uvredljive riječi. Mislim da je dosta reći kako je uživao. (*Slobodna Dalmacija*, isto)

Dakle, Ashdown nije rabio uvredljive riječi, jer se radi o poglavaru države koji je imao ispred sebe čašu s vinom koja se činila punom veći dio vremena. Kada kažemo da netko ima punu čašu ispred sebe želimo reći da ne pije a ne da je pijan. Tako Ashdown nije rekao ono što je rekao: »Pošteno je, mislim, ako kažem da je tamo teklo vino u potocima«, i rekao je ono što nije rekao »da je predsjednik Tuđman popio ponešto od toga«.

Odgovor i na drugo pitanje ponudio je sam Jeremy John Durham Ashdown, bivši mornarički časnik, zapovjednik komandosa u Belfastu, britanski diplomat u Genevi, član parlamenta u Ujedinjenom Kraljevstvu i vođa tamošnje Liberalno-demokratske stranke.⁹

Što je natjeralo lorda Ashdowna da promijeni mišljenje i organizira tiskovnu konferenciju 7.8.1995., na kojoj je izjavio: »Vidio sam kartu podjele Bosne«?

»ODGOVOR: ... hrvatski napad na Krajinu, mislim da sam u pravu ako kažem, 6. ili 7. kolovoza te godine, i

⁹ Biografija Paddyja Ashdowna, <http://www.libdems.org.uk>

dok sam gledao taj pad, a zapravo gledao kako hrvatske postrojbe zauzimaju Knin, što je nešto što sam smatrao da ne mogu napraviti bez velikih gubitaka, postao sam uistinu vrlo zabrinut da je ono što sam gledao de facto bila podjela tog područja između Hrvatske i Srbije, dakle, vjerovao sam ispravno da bih informaciju koju sam imao trebao staviti u javnost, jer bi to bio način upozoravanja međunarodne zajednice o tome što su namjere predsjednika Tuđmana...«

(Slobodna Dalmacija, isto)¹⁰

»Želio sam da ljudi znaju. Jedan je od ciljeva, kao što jasno kažem ovdje,

¹⁰ PITANJE: Slažete li se s izjavom: »Ne mislim da bi se kartu trebalo promatrati kao plan ili namjeru. Možda je samo predviđanje.« Slažete li se s tom izjavom u odnosu na kartu s večere? ODGOVOR: Kad je ta karta nacrtana, da, vidio sam je kao predviđanje.

PITANJE: I čak u kolovozu 1995., nakon što je provedena Operacija Oluja, da li biste se još slagali s izjavom da kartu ne bi trebalo gledati kao plan ili namjeru?

ODGOVOR: Zbilja, moguće je da je to bio nagovještaj jedne operacije koja će uslijediti nakon Operacije Oluja, tako da mi to nije teško izjaviti. Operacija Oluja vjerojatno je bila ograničena na Krajinu, ali ja sam odmah bio uvjeren ako uspije, da bi to bio prvi element nečega što može otići i dalje.

osigurati da krajinska operacija, ako je trebala ići dalje, a imao sam razloga misliti da se to može ako bi otišla dalje, ne uđe u Bosnu.... moj cilj je bio upozoriti međunarodnu zajednicu što sam mislio da su namjere, dugoročne ili kratkoročne, predsjednika Tuđmana, na osnovi informacije koju mi je dao na onoj večeri i o karti.«

(*Slobodna Dalmacija, isto*)

Dakle, Paddy Ashdown otvoreno tvrdi da je tek tijekom operacije »Oluja«, postao zabrinut za sudbinu Bosne¹¹, da mu je 7. kolovoza 1995. postalo jasno da karta na salveti od 6. svibnja 1995. nije više procjena o budućnosti BiH, već da su to kratkoročne i dugoročne namjere predsjednika Tuđmana, koje on upravo tog dana realizira »napadom hrvatskih postrojbi na Krajinu« i »zauzimanjem Knina«; da je to »de facto bila podjela tog područja između Hrvatske i Srbije«. I on je tek tada postao zabrinut da se ta operacija ne preseli u Bosnu i ne završi onako kako je to prikazano na salveti.

¹¹ Vjerojatno P. Ashdown misli na Bosnu i Hercegovinu.

Dakle, prema riječima lorda Ashdowna (bivšeg mornaričkog časnika, člana parlamenta u Ujedinjenom Kraljevstvu i vođe tamošnje Liberalno-demokratske stranke) na Haškom sudu u slučaju generala Tihomira Blaškića; da nije bilo operacije »Oluja«, »napada na Krajinu« i »zauzimanja Knina«, Lord ne bi bio zabrinut za sudbinu Bosne, Jeremy John Durham Ashdown ne bi organizirao tiskovnu konferenciju 7.8.1995. i poručio »*Vidio sam kartu podjele Bosne*«, a Paddy Ashdown se ne bi pojavio pred haškim tribunalom, te bi svijet ostao prikraćen za svjedočenje o ekspanzionističkim namjerama predsjednika Tuđmana a međunarodna pravda bi ostala bez salvete – krunskog dokaza o »međunarodnom oružanom sukobu« završenog godinu i pol dana prije operacije »Oluja« – a koja je toliko potresla engleskog lorda zabrinutog za sudbinu Muslimana, za koje nakon »Oluje« nema mjesta u Bosni, jer to je očito po namjerama koje je predsjednik Tuđman počeo ostvarivati kada je zapovjedio operaciju »Oluja«.

Jeremy John Durham
Ashdown

Kako je predmet ove analize samo »salveta«, odnosno vjerodostojnost svjedočenja Paddyja Ashdowna, to se nećemo upuštati u raščlambu svjedočenja dva tajna svjedoka.

Presuda generalu Tihomiru Blaškiću i uloga Paddyja Ashdowna

Svjedočenje Paddyja Ashdowna u cijelosti je prihvaćeno kao dokaz koji u potpunosti tereti generala T. Blaškića. Citirat ćemo onaj dio presude koji se poziva na Ashdownovo svjedočenje.

»106. Težnje Franje Tuđmana za pripajanjem 'hrvatskih' područja Bosne nastavile su se očitovati za čitavo vrijeme sukoba. Dana 6. maja 1995. predsjednik Tuđman je na jednoj večeri, na kojoj je sjedio do Pad-

²¹⁰ P275; svjedok Ashdown, T. str. 5440.

²¹¹ Svjedok Ashdown, T. str. 5441.

²¹² Svjedok Ashdown, T. str. 5442.

²¹³ Svjedok Ashdown, T. str. 5453, str. 5455. Iako je odbrana Tuđmanove riječi upućene svjedoku pokušala prikazati kao razgovor uz piće, Vijeće smatra da je svjedočenje svjedoka u svakom pogledu koherentno i usprkos prigovoru odbrane potpuno vjerodostojno. Isto tako nema nikakve sumnje u pogledu podjele teritorija između Hrvatske i Srbije koju predstavlja skica karte čiji je autor predsjednik Tuđman.¹²

dyja Ashdowna, predsjednika Liberalne demokratske stranke Velike Britanije, kojeg je tužilac pozvao kao svjedoka, jasno potvrdio da Hrvatska ima teritorijalne pretenzije prema Bosni. Nakon što je na poleđini jelovnika²¹⁰ ugrubo nacrtao kartu bivše Jugoslavije koja je prikazivala situaciju za deset godina, Franjo Tuđman je objasnio g. Ashdownu da će jedan dio Bosne pripasti Hrvatskoj, a drugi Srbiji. On je također rekao da tada više neće biti muslimanske oblasti u bivšoj Jugoslaviji, te da će ona biti samo jedan 'minorni element ... hrvatske države'. Franjo Tuđman je bio uvjeren da će Srbi na kraju mijenjati Banja Luku za Tuzlu.²¹¹ Predsjednik Tuđman je također rekao da ima namjeru povratiti Knin i područje Krajine²¹² (što je Hrvatska poslije doista i učinila). Prema riječima ovog svjedoka, čini se da je između Franje Tuđmana i Slobodana Miloševića došlo do sporazuma u pogledu nekih teritorija.²¹³

Sud nije prihvatio postavke obrane i opovrgavanje iskaza lorda Ashdowna od strane obrane:

¹² Predmet br. IT-95-14-T paragraf 106 presude.

»107. Odbrana, međutim, tvrdi da je predsjednik Tuđman izrazio isključivo svoje osobne stavove i da oni ne odražavaju službeni stav Republike Hrvatske.²¹⁴ Razlika između osobnih stavova predsjednika Tuđmana i službene politike Hrvatske načelno je svakako opravdana. Međutim, Pretresno vijeće napominje da je predsjednik Tuđman do te mjere dominirao Vladom Hrvatske da su njegovi osobni stavovi u stvari predstavljali stav službenih vlasti. Prema riječima svjedoka P, predsjednik Tuđman je obavljao svoje dužnosti u okviru jednog autoritarnog režima u kojem je jedino on imao vlast.²¹⁵ Zbog toga se pomenuta razlika ne može primijeniti na ovaj slučaj.«

Na temelju ovih navoda moglo bi se zaključiti:

prvo

kako Paddy Ashdown govori istinu da je predsjednik Tuđman nacrtao spornu kartu na salveti te se sporazumio sa Slobodanom Miloševićem o podjeli teritorija;

²¹⁴ Završna riječ odbrane, T. str. 18282.

²¹⁵ Svjedok P, T. str. 3431.¹³

¹³ Isto, paragraf 107 presude.

drugo

obrana prihvaća Ashdownovo svjedočenje ali tvrdi da je predsjednik Tuđman »izrazio isključivo svoje osobne stavove i da oni ne odražavaju službeni stav Republike Hrvatske«;

treće

Raspravno vijeće pak smatra da nema razlike između privatnih i službenih stavova predsjednika Tuđmana jer je on »obavljao svoje dužnosti u okviru jednog autoritarnog režima u kojem je jedino on imao vlast«.

Na žalost, ove tri strane koje se slažu u bitnome¹⁴ a ne slažu u nebitnome, u suprotnosti su s činjenicama i istinom, što ima pogubne posljedice po sudbinu generala Tihomira Blaškića.

¹⁴ Anto Nobilo, branitelj generala Tihomira Blaškića u interviewu za splitski *Feral Tribune* (br. 724/1999) potvrđuje ali i dodaje na Ashdownove izjave: »Istina je da je Tuđman u svojoj knjizi, objavljenoj 1981. godine, izrijekom iznio svoj povjesničarski i politički stav da je Bosna i Hercegovina neprirodna država i da ju treba podijeliti između Hrvatske i Srbije. On je to ponavljao u javnim i privatnim istupima i nakon što je postao predsjednik, o čemu je svjedočio i britanski parlamentarac Paddy Ashdown, podnoseći onu Tuđmanovu salvetu iz 1995., na kojoj je hrvatski predsjednik nacrtao kako će to Bosna biti podijeljena.«

Predsjednik dr. Franjo Tuđman o izjavama Paddyja Ashdowna

Nitko u ovom procesu, ni tužiteljstvo, ni obrana, ni sud, nije uzeo u razmatranje iskaze predsjednika dr. Franje Tuđmana koje je iznosio javno i argumentirano o inkriminiranoj »salveti« od 6.5.1995.

Njegove izjave niti su tajne, niti nedostupne. Objavljene su u masovnim medijima u Francuskoj, Italiji, Izraelu, Turskoj i Hrvatskoj. Objavljene su kao odgovor na objede lorda Ashdowna. Ali nema tragova da su uzete u razmatranje od strane tužiteljstva, obrane i suda. Zašto?

Citirat ćemo odgovore predsjednika Tuđmana na upite stranih novi-

nara o »salveti« Paddyja Ashdowna¹⁵.

Francuska televizija FR-2

19. kolovoza 1995.,
tonski zapis

Razgovarao Thierry Thiller

Znate da se u ovom trenutku jako mnogo govori i u Francuskoj i u Engleskoj o budućem ustrojstvu, budućoj podjeli Bosne koju ste Vi, navodno, zaista kažem, govorim u kondicionalu, koju ste Vi navodno svojedobno izložili u Londonu. Ako bi to bilo istina, mislim, ako bi do toga došlo, do podjele u Bosni – koje mjesto biste Vi rezervirali Muslimanima, koje mjesto Vi vidite za Muslimane?

– Vidite, prije svega ja nisam izložio u Londonu nikakvu ideju, pa ni crtu podjele Bosne. Veoma je zanimljivo da se i za kraljevskim stolom mogu naći ljudi koji zlorabe razgovore o oz-

¹⁵ Svi citati navedeni su prema knjizi: Franjo Tuđman: *Hrvatska riječ svijetu. Razgovori sa stranim novinarima*; Hrvatska sveučilišna naklada / Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 1999.

biljnim temama, a u tom razgovoru ja sam samo podsjetio da je u okviru NATO-a 1993. godine iz Bruxellesa izašla jedna karta gdje je povučena crta podjele interesnih sfera između Istočne Europe i Zapadne Europe, koja ide kroz sredinu Bosne, i da bi vjerojatno rješenje podjele, u okviru bosanske unije, između srpskog dijela i federalnog dijela bošnjačko-hrvatskog, trebalo tražiti u okviru te crte, a sve ostalo je onda jedna špekulacija kompromitiranja tog rješenja, da su ti prijedlozi moji, a ne iz tih međunarodnih krugova koji zapravo nuđaju, kao što smo kazali maločas, rješenje u okviru unije Bosne i Hercegovine na ta dva dijela.

No, dužan sam još odgovoru na Vaše pitanje dodati – u okviru traženja izlaza iz krize na tlu bivše Jugoslavije, Muslimani su na početku pokušavali ostvariti sporazum sa Srbima. Ali Srbi taj sporazum nisu prihvatili, nisu prihvaćali bosanske Muslimane u svoje krilo, vjerojatno zbog toga što u Srbiji već ionako imaju velik broj muslimanskog življa u Sandžaku i na Kosovu. A onda je došlo do takvog prijedloga zapadnog svijeta što smo mi Hrvati prihvatili, koji je rezultirao Washingtonskim

Dr. Franjo
Tuđman

sporazumom, gdje je došlo do ideje i do programa stvaranja muslimansko-hrvatske federacije s konfederalnim osloncem na Hrvatsku, što samo po sebi onda u svim tim međunarodnim prijedlozima, do ovoga američkog sada, predstavlja kako bi se u okviru Unije Bosne i Hercegovine srpski dio mogao isto tako osloniti na Srbiju, odnosno Jugoslaviju.

U razgovoru za tim kraljevskim stolom ja sam toga gospodina na nje-

govo interesiranje htio sam podsjetiti na tu kartu koja je g. 1993. u Europi izašla u Bruxellesu iz kruga NATO-a. I bio bih Vam veoma zahvalan da je donesete precizno, jer se vidi gdje je, znači, razgraničenje između Istočne i Zapadne Europe, između sfere utjecaja Rusije, bez obzira na to je li u Rusiji vladao Ivan Grozni, Petar Veliki, Staljin, ili Jeljcin – uvijek ostaje ta sfera gdje Rusija želi ostvariti utjecaj preko pravoslavnih zemalja, i Zapadne Europe, zapadnoga svijeta. Ja sam, znači, podsjetio na tu razdiobu da bi onda gospoda zlorabila i falsificirala, pa onda od londonskog »Timesa« do »Spiegla« prenosila jednu falsificiranu crtu kako sam ja tobože čak pristao da istočnom dijelu pripadne istočna Slavonija i Baranja, što je potpuni nonsens i krivotvorenje u providne političke svrhe. Bio bih veoma zainteresiran da donesete to. Pripisujući meni ono do čega su zapravo došli i u takvim ozbiljnim sredinama kao što je Bruxelles, sa sklopom i NATO-a i Europske unije, i sada prijedloga s kojim američka delegacija obilazi glavne svjetske gradove.

Samo zbog veće preciznosti, molim Vas lijepo, tu crvenu crtu tada je netko povukao u Europskoj uniji?

– To je karta koja je proizašla tako, s tom crtom iz Bruxellesa, imate tumačenje na francuskom jeziku.

Bismo li je možda mogli dobiti?

– Možete, kopiju, da.

Može u boji, ako je moguće, u boji.

– Da, u boji, da. U boji ćete dobiti, da.

F. Tuđman,
Hrvatska riječ svijetu,
Zagreb, 1999., str. 367/8

TV Turske

29. kolovoza 1995.,

tonski zapis

Razgovarao Fatim Antayli

U svibnju, u tijeku večere u Londonu, sjedili ste uz Paddyja Ashdowna i nacrtali kartu na komadiću papira. Na toj karti nije bilo Bosne i Hercegovine, nacrtali ste neki teritorij koji ne sadrži Bošnjake. Je li točno da ste nacrtali takvu kartu?

– Nikakvu crtu podjele Bosne ja nisam crtao, a veoma je zanimljivo da, znači, ima ljudi koji će to što je već bilo, večera ili ručak, u kraljevskom dvoru zlorabiti. Kad je taj gospodin spominjao probleme, onda sam ja podsjetio na crtu koja je nastala u ok-

viru NATO-a u Bruxellesu i koja je objavljena na službenoj mapi, tiskanoj 1993., o razgraničenju Istočne i Zapadne Europe, i to istočne zone na čelu s Rusijom, koja ostaje euroazijska sila i koja se oslanja na pravoslavne zemlje, bez obzira na to je li u Rusiji Petar Veliki, Ivan Grozni, Staljin ili Jeljcin, i na to da zapravo svi prijedlozi do kojih je došla međunarodna zajednica idu za tim da se u okviru Unije Bosne i Hercegovine najprije stvore tri republike, unija triju republika, a zatim nakon Washingtonskih sporazuma o bošnjačko-muslimansko-hrvatskoj federaciji, unija dviju republika, i da je problem zapravo o razgraničenju koje vjerojatno treba tražiti u okviru toga strategijskog razmišljanja u okviru NATO-a, znači, ne o podjeli kao takvoj Bosne i Hercegovine, negoli o traženju rješenja razgraničenja između ta dva entiteta, muslimansko-hrvatske federacije i srpskog dijela u okviru unije Bosne i Hercegovine. Zanimljivo je da je čak i jedan filozof poput Finkelkrauta imao potrebu da se na to osvrne i napomene kako je to pokušaj pripisivanja predsjedniku Tuđmanu onog što predlaže međunarodna zajednica, svi oni koji se bave rješenjem

krize u Bosni i Hercegovini. Moji ljudi Vam mogu pokazati tu mapu.

F. Tuđman, *Hrvatska riječ svijetu*,
Zagreb, 1999., str. 374/5

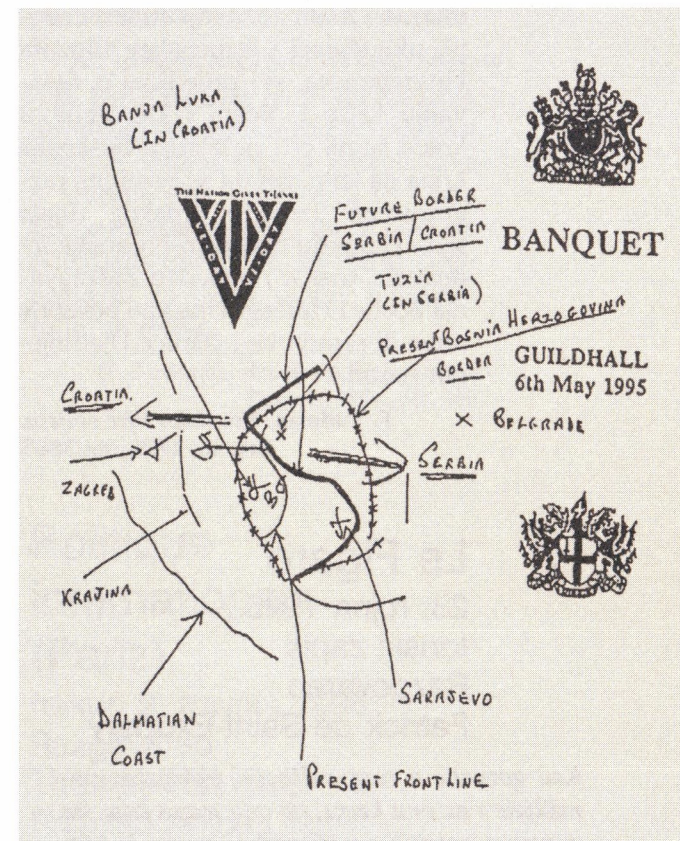
TV Izrael

4. rujna 1995.,
tonski zapis

Koliko mi je poznato Vi ste demantirali tzv. »kartu na ubrusu« iz Londona, demantirali ste da ste je stvarno nacrtali. Međutim, pitam se, ne približavamo li se u stvarnosti rješenju koje bi zapravo značilo podjelu područja na dvije glavne sile, uz određenu autonomiju za bosansku muslimansku državu?

– Na tom nesretnom kraljevskom ručku, odnosno večeri, ja sam samo podsjetio na mapu koja je izišla 1993. godine iz redova, ako ne izravnih, a ono oko redova NATO-a u Bruxellesu između onog svijeta nad kojim će imati utjecaj Rusija, bez obzira tko u Rusiji vladao, jer Rusija ostaje euroazijska sila sa svojim težnjama za sferom utjecaja preko pravoslavnog svijeta, a sve drugo je špekulacija. Zna li za tu kartu?

Mislite na originalnu kartu? Ne!

Tuđmanova salveta,
iz arhiva tjednika Globus –
predsjednik Tuđman upisao je samo S,
a sve ostalo dopisao je naknadno,
po vlastitom priznanju, P. Ashdown

– Osim toga, svi prijedlozi, na što su ukazali i malo poznatiji ljudi u Europi, uključujući i francuskog filozofa Finkielkrauta, svi prijedlozi o rješavanju krize u Bosni i Hercegovini kreću se na crti rješavanja bosanske krize na taj način da se postigne razgraničenje između srpskog dijela sada i između hrvatsko-bosanske federacije, makar i u okviru zadržavanja Bosne i Hercegovine kao posebne unije ili republike i članice Ujedinjenih naroda.

F. Tuđman, *Hrvatska riječ svijetu*,
Zagreb, 1999., str. 384/5

Le Figaro

23. rujna 1995.,

tonski zapis

Razgovarao

Patrick de Saint-Exupery

Kad govorite o razgraničenju, vjerojatno pomišljate i na onu kartu, na onu mapu koju ste navodno nacrtali na jeločniku, barem je tako gospodin engleski zastupnik izjavio.

– Ja sam samo u razgovoru podsjetio na kartu koju je jedno francusko izdavačko poduzeće izdalo u Bruxellesu. Vi znate tu kartu? Za tu kartu ljudi

kažu da nije objavljena bez znanja zapadnih strateških mozgova u NATO-u.

Ali ta karta odgovara i Vašim idejama.

– Ta karta na svoj način izražava tu povijesnu i stvarnu realnost i pokušaj traženja nekoga takvog rješenja koje bi stvorilo pretpostavke za to – ono što sam jednom rekao da će doći do skandinavizacije, do stvaranja pretpostavki za jedan trajniji međunarodni poredak.

(F. Tuđman, *Hrvatska riječ svijetu*,
Zagreb, 1999., str. 396

Politique internationale (Pariz),

nakon 9. travnja 1996.

Razgovarao

Thomas Hafnung.

Prijevod Anica Djamić

Osvajajući »Krajinu«, Hrvatska je pokazala da je odlučila ponovno vratiti ukupni svoj teritorij i sačuvati svoj integritet. Naime, u istom času, britanske novine »Times« donijele su skicu koju ste vlastoručno nacrtali, a koja se odnosila na

podjelu Bosne između Hroata i Srba. Nije li u tome bilo osnovno proturječje?

– Još jednom ponavljam, moja je misao bila krivo protumačena. Potpuno je jasno da se takva vrsta klevete i optužbe pojavljuje svaki put kada Hrvatska vojno ili diplomatski uspije, svaki put kada se hrvatsko-bošnjački savez uspostavi, što očito, svima nije po volji. Dokazano je da nikada nisam nacrtao kartu podjele Bosne. Toga dana sam svom sugovorniku, gospodinu Ashdownu, prikazao samo osnovne geopolitičke podatke: liniju koja dijeli zapadnu i katoličku Europu od pravoslavnog i istočnog svijeta. Ta granica postoji već stoljećima, a dogodilo se da prolazi područjem bivše Jugoslavije! Nacrtao sam, na traženje toga gospodina, kartu koja postoji u strategijskom atlasu koji je izdao »Complexe« iz Bruxellesa i koji prikazuje upravo tu crtu razgraničenja. To nitko ne može osporiti, a naročito ne članice NATO-a ili Europske unije, pogotovo što je taj dokument potpuno javan. Ograničio sam se na to da podsjetim na tu povijesnu stvarnost koja je odigrala važnu ulogu u bosanskoj krizi, i to mnogo više nego brojne teorije i znanstvene strategije. Nažalost, rijetki su oni koji se

usude suočiti s tim problemom. Treba ipak priznati da taj sukob sudara dvije civilizacije: Istok i Zapad. Što se tiče ostaloga, ponavljam jednom zauvijek: nikada nije bilo navodnog dogovora o podjeli Bosne između Miloševića i mene.

F. Tuđman, *Hrvatska riječ svijetu*,
Zagreb, 1999., str. 450/1

Corriere della sera

15. prosinca 1997.,
tonski zapis
Razgovarao
Massimo Nava

Niste mi, međutim, odgovorili na pitanje koje se odnosi na podjelu Bosne.

– Nikada nije bilo nikakvog sporazuma između mene i Miloševića, nikakve podjele Bosne.

Oprostite što Vas podsjećam na onaj famozni listić, kartu, na onom objedu u Londonu.

– Dragi gospodine, da će se jedan visoki diplomat za vrijeme objeda poslužiti provokacijom, to već spada u

krug onih antihrvatskih gledišta nekih krugova na Zapadu koji su tradicionalno bili prosrpski. Na toj famoznoj salveti ja sam gospodina podsjetio samo na to da su na Zapadu i u okviru NATO-a, i u okviru strateških razmatranja suvremene svjetske situacije, nacrtali granice civilizacijske podjele, od sjevera do juga (1993.) koje su bile objavljene u svijetu, prema tome, ideja nije moja. Od internih NATO-ovskih, strateških razmatranja, do ne samo Huntingtona i slično, u razmatranju suvremene civilizacije.

F. Tuđman,
Hrvatska riječ svijetu,
Zagreb, 1999., str. 507

Strategijski atlas i podjela Bosne

Prema navedenim citatima očito je predsjednik Tuđman uredno zadovoljavao znatiželju stranih novinara i uporno ponavljao da 6. svibnja 1995. nije crtao nikakvu svoju kartu i viziju podjele Bosne i Hercegovine, nego je upozorio na ono što se uredno publicira usred nezainteresirane Europe.

Već 19. kolovoza 1995., dakle dvanaest dana nakon što je Paddy Ashdown obznanio *Timesu* da mu je predsjednik Tuđman povjerio svoje namjere o podjeli BiH, predsjednik Tuđman dao je interview francuskoj televiziji *FR-2*; 29. kolovoza 1995. *Turskoj televiziji*; 4. rujna 1995. dao je interview za *TV Izrael*; 23. rujna dao je interview za *Le Figaro*; potom 9. travnja 1996. za *Politique internationale* (Pariz), te 15. prosinca 1997 interview za *Corriere della sera*. Svi ti razgovori

objavljeni su 1999. u Zagrebu u izdanju renomiranih izdavača *Sveučilišne naklade* i *Hrvatskog instituta za povijest* u knjizi: F. Tuđman, *Hrvatska riječ svijetu*.

Predsjednik Tuđman stalno je ponavljao isti odgovor na slična pitanja: »U tom razgovoru ja sam samo podsjetio da je u okviru NATO-a 1993. godine iz Bruxellesa izašla jedna karta gdje je povučena crta podjele interesnih sfera između Istočne Europe i Zapadne Europe, koja ide kroz središtu Bosne, i da bi vjerojatno rješenje podjele, u okviru bosanske unije, između srpskog dijela i federalnog dijela bošnjačko-hrvatskog, trebalo tražiti u okviru te crte, a sve ostalo je onda jedna špekulacija kompromitiranja tog rješenja...«¹⁶

Predsjednik Tuđman ponudio je i bibliografsku referencu, dakle izvor gdje se može provjeriti njegov navod: »Nacrtao sam, na traženje toga gospodina, kartu koja postoji u strategijskom atlasu koji je izdao »Complexe« iz Bruxellesa i koji prikazuje upravo tu crtu razgraničenja. To nitko ne

¹⁶ F. Tuđman, 1999, str. 367.

može osporiti, a naročito ne članice NATO-a ili Europske unije, pogotovo što je taj dokument potpuno javan.«¹⁷

Tragom tih navoda nije teško doći do *Strategijskog atlasa* u izdanju Complexe iz Bruxellesa. Puna referenca tog atlasa je sljedeća:

Gerard Chaliand, Jean-Pierre Ragueau: Atlas Strategique. Geopolitique des nouveaux rapports de forces dans le monde, Editions Complexe, 1994., str. 219, ISBN 2-87027-528-5.

Prema podacima u impresumu, atlas je doživio niz izdanja: 1983., 1988., 1991., 1993., 1994.. Nama je na raspolaganju izdanje iz 1994. Nije nam poznato da li se predsjednik Tuđman koristio izdanjem iz 1993., ili iz 1994. Za meritum stvari to nije presudno, jer su oba izdanja tiskana prije spornog razgovora 6. svibnja 1995.

Autori Gerard Chaliand i Jean-Pierre Ragueau su znanstvenici s nizom objavljenih knjiga. Gerard Chaliand stručnjak je za politička i strategijska pitanja suvremenog svijeta i gostujući profesor na Harvardu,

¹⁷ F. Tuđman, 1999, str. 450.

Berkeleyu i UCLA. Jean-Pierre Rageau stručnjak je za suvremenu povijest a posebno za istočnu Europu.

Na stranicama 108, 110, i 113 tri su zemljovida (vidi karte u prilogu) na kojima je povučena crvena crta smjerom sjever-jug i »dijeli« Europu prema različitim kriterijima. Na sve tri karte Bosna i Hercegovina je »podijeljena«, ali svaki put na nešto drugačiji način.

L'Europe de 1993: Povijesna crta razdiobe između kršćana katolika i pravoslavaca, str. 108 (karta 1)

Europe centrale et orientale (1989-1990): Crta razgraničenja između kršćana katolika i pravoslavaca, str. 110 (karta 2)

L'Europe centrale et ses perspectives économiques: Zones économiques favorisées par proximité de la CEE, str. 113 (karta 3).

Karte na stranicama 110. i 113. žele prikazati stanje 1989./90., odnosno 1990. i zato nisu od interesa za raspravu o »podjeli Bosne«. Osim činjenice da je već tadašnja Jugoslavija pripadala različitim političkim sferama, ili sferama različitih političkih podjela u Europi, prema vjerskim i gospodarskim kriterijima, i da su te podjele već tada išle dijelom (karta 2) ili sredinom (karta 3) Bosne i Hercegovine.

Karta 1 (na 108. stranici *Strategijskog atlasa*) naslovljena je *Europa 1993.* (naslov u desnom gornjem kutu karte). Ta karta prikazuje podjelu interesnih sfera između Zapadne i Istočne Europe (članice NATO-a, i EU na jednoj, te Rusije i njezinih »dominiona« na drugoj strani). Na karti je povučena crvena crta od Estonije do krajnjeg juga BiH, tj. »Povijesna crta razdiobe između kršćana katolika i pravoslavaca«. Ta crta dijeli BiH na dva dijela, gdje je cijeli zapadni dio s Banjom Lukom i zapadnom Hercegovinom na katoličkoj, a istočni dio sa Sarajevom i Tuzlom na pravoslavnoj »strani«.

Crta razgraničenja između katolika i pravoslavaca na ovoj karti (karta 1) razlikuje se od razgraničenja po istom kriteriju iz godine 1989./1990. samo u dijelu koji prolazi kroz područje bivše Jugoslavije (karta 2). Na karti 2 gotovo cijela Bosna i Hercegovina, te Hrvatska južno od Senja-Karlobaga¹⁸ »pripale« su pravoslavnoj »strani«.

¹⁸ Teško je precizno odrediti, ali po prilici ta crta završava na pola puta između Rijeke i Zadra.

Potrebno je podsjetiti da karta *Europa 1993.* (karta 1) ne prikazuje tada aktualnu političku i vojnu podjelu Bosne i Hercegovine. Naime, 1993. Srbi su kontrolirali 70% Bosne i Hercegovine¹⁹. Međunarodna zajednica svojim je mirovnim planovima²⁰ Srbima nudila početkom 1992. četrdesetak posto, a tijekom 1993. i 1994. jamčila im je 50% BiH ako pristanu na mirno rješenje za Bosnu i Hercegovinu²¹.

Crta kojom je podijeljena Bosna i Hercegovina (na karti 1) u *Strategij-*

¹⁹ David Owen (1998., str. 130). D. Owen doslovno tvrdi: Srbi su »nadzirali oko 70% teritorija«; Vance-Owenovim planom (veljača 1993.) bili bi »prisiljeni povući se... s oko 38,6% teritorija Bosne i Hercegovine koji su držali« (isto, str. 130).

²⁰ Prema Cuttillierovu planu (ožujak 1992.), Srbima se nudi 43,7% BiH; prema Vance-Owenovom planu (veljača 1993.), Srbima pripada 42,2% teritorija BiH; prema Owen-Stoltenbergovu planu, već 52,08% teritorija BiH; prema planu Kontaktne grupe (travanj 1994.), Srbima se nudi 48% teritorija BiH (vidi: D. Owen, 1998., M. Sopta (ur.) 1998.).

²¹ Slobodan Milošević pozvao se u Daytonu upravo na ta obećanja međunarodne zajednice jer su Srbi u BiH tada (jesen 1995.) kontrolirali »samo« 48% teritorija, i bio je spreman napustiti daytonske pregovore ako se ne udovolji njegovom zahtjevu. Međunarodna zajednica tada je izvršila dodatne pritiske na hrvatsku i bošnjačku stranu kako bi se udovoljilo Miloševićevim zahtjevima.

skom atlasu nije na samoj karti predvidjela ili označila što je s Muslimanima (Bošnjacima): gdje se oni nalaze ili kako su teritorijalno raspoređeni.

U šturom komentaru koji prati zemljovide u *Strategijskom atlasu* stoji između ostalog: »Najveći mozaik u Europi okuplja tri regije: katoličku (Slovenci i Hrvati), pravoslavnu (Srbi, Makedonci, Crnogorci) – shizma koja datira iz 11. stoljeća – i muslimansku (oko 45% Bosanaca i većina Albanaca); šest republika: Srbiju i Crnu Goru, koje danas čine ono što je ostalo od Jugoslavije (stvorene nakon I. svjetskog rata), Sloveniju i Hrvatsku na sjeveru, Makedoniju na jugu, Bosnu i Hercegovinu u središtu (u kojoj zajedno žive Muslimani, Hrvati i Srbi); i konačno dva pisma: latinicu i ćirilicu. K tome, sjever zemlje dugo je bio pod austrijskom dominacijom (Habsburzi), dok je jugom dominiralo Otomansko Carstvo – kulturni rascjep između ta dva područja bio je preširok...« (G. Chaliand, 1994., str. 112)

Dakle, autori atlasu su povlačili razgraničenja interesnih sfera po zemljovidu bivše Jugoslavije temeljem starih povijesnih i kulturnih »rascjepa«, te novih gospodarskih i poli-

tičkih opredjeljenja. Većina tih crta prolazila je na ovaj ili onaj način kroz Bosnu i Hercegovinu.

Vratimo se činjenicama. Zemljovid u *Strategijskom atlasu* na str. 108 (karta 1) potvrđuje:

prvo

ono što je rekao predsjednik Tuđman, »Nacrtao sam, na traženje toga gospodina, kartu koja postoji u strategijskom atlasu koji je izdao »Complexe« iz Bruxellesa i koji prikazuje upravo tu crtu razgraničenja. To nitko ne može osporiti²²...«;

drugo

da je Paddy Ashdown krivo pripisao autorstvo »karte na salveti« predsjedniku Tuđmanu;

treće

sve ostalo su konstrukcije i političke manipulacije.

²² F. Tuđman, *Hrvatska riječ svijetu*, Zagreb, 1999, str. 451.

Izvodi iz dnevnika lorda Ashdowna i predsjednika Tuđmana

Lord Paddy Ashdown ima poteškoća s poznavanjem i priznavanjem elementarnih činjenica iz biografija svojih sugovornika. Njegov animozitet prema predsjedniku Tuđmanu stvoren je već i prije početka večeri, prije njihova razgovora koncem svečanog objeda 6. svibnja 1995. Za Ashdowna je bila ironija pozvati predsjednika Tuđmana na pedesetu obljetnicu pobjede nad fašizmom. Sjediti u Guildhallu za istim stolom s predsjednikom Tuđmanom, na obljetnici pobjede nad fašizmom, za As-

hdowna je protokolarna provokacija. Povodom toga, doslovno je zapisao u svoj dnevnik 6. svibnja 1995.: »Netko u Ministarstvu vanjskih poslova sa smislom za humor! Napose jer on (dr. F. Tuđman – primjedba M. T.) tijekom rata nije bio na našoj strani.«²³

Brendan Simms iz Centra za međunarodne studije Sveučilišta u Cambridgeu, odgovorio je na Ashdownovu diskvalifikaciju: »Našalili su se upravo s njim (P. Ashdownom – primjedba M. T.), jer je Franjo Tuđman, koji je proveo drugi dio rata riskirajući svoj život u Titovim partizanima, imao mnogo bolji anti-fašistički pedigre od većine zapadnih vođa uključujući i predsjednika Mitterranda« (B. Simms, 2001., str. 285).

Dr. Franjo Tuđman bio je sudionik antifašističkog pokreta 1941.–1945. godine²⁴, i to mu ne osporavaju ni najveći neprijatelji. Međutim, nepoznavanje povijesti i činjenica o ljudima

²³ Citirano prema: B. Simms (2001.), str. 284-285.

²⁴ U sklopu 50 obljetnice pobjede nad fašizmom dr. Tuđman primio je po odluci predsjednika Ruske Federacije Borisa Jeljcina i odličje »Medalja Žukov« za aktivan prinos u borbi protiv fašizma. Odličje mu je uručio ruski veleposlanik u RH Leonid Kerestegdžijanc 4. studenog 1996. (vidi: A. Mijatović, 2000., str. 205).

o kojima piše i protiv kojih svjedoči, britanski diplomat i zastupnik u britanskom parlamentu Paddy Ashdown nadomješta jakim osjećajem za kolektivne identifikacije. Predsjednik Tuđman nije »naš«, nije bio na »našoj strani«; on je, dakle, »njihov«, pripada neprijateljskoj, poraženoj strani.

Tako je Paddy Ashdown došao na večeru s predsjednikom Tuđmanom već s krivim predodžbama i predrasudama o svom sugovorniku. Ashdown je izgradio i odnos prema predsjedniku Tuđmanu na tim predrasudama koji je i iznosio tijekom svog svjedočenja: »Ne mogu reći da mi se činio ugodnim čovjekom, ne«; »čovjek mi se zgadio vrlo brzo i odlučio sam ga držati na udaljenosti koliko je to moguće«; »zaista strašan čovjek«.²⁵

Lord Ashdown nije mogao sudjelovati ni na jednoj strani u drugom svjetskom ratu jer je rođen 1941. Ali isto tako, njegove predrasude i animoziteti prema predsjedniku Tuđmanu ne mogu se temeljiti na osobnom iskustvu, a razvidno je da ne poznaje ni povijesne činjenice. Njegovi pak

²⁵ Fonogram svjedočenja P. Ashdowna objavljen u *Slobodnoj Dalmaciji* (30.12.2000. – 10.1.2001.).

iskazi upućuju na to da je sam osoba jakih emocija i kolektivnih identifikacija. Gdje je Ashdown mogao prihvatiti takve stavove?

Član britanskog parlamenta Paddy Ashdown dijeli one predrasude i zablude o Hrvatima i hrvatskoj borbi za neovisnost što dominiraju i u britanskom parlamentu. Na to upućuje raščlamba Brendana Simmsa (2001.). Ne navodeći njegovu analizu, za ovu prigodu dostatno je navesti samo zaključke:

»Veliki dio parlamentarnog mišljenja izveden je iz poluzapamćene povijesti i čvrstih ali pogrešnih poopćivanja«

(B. Simms, 2001., str. 283)

»Hrvati su, s druge strane, imali malo zagovornika u Parlamentu. Neizbježno su ih povezivali sa savezom između Njemačke i hrvatskog ustaškog pokreta tijekom drugog svjetskog rata; uloga Njemačke u priznanju Hrvatske neovisnosti 1991./1992. učvrstila je tu sliku. 'Nije li to ista Hrvatska', upitao je Dennis Skinner²⁶,

²⁶ Dennis Skinner je član britanskog parlamenta, a B. Simms citira njegovu diskusiju u parlamentu.

'koja je u drugom svjetskom ratu podržavala Hitlera i bila odgovorna za pokolj stotina tisuća Srba?'«

(B. Simms, 2001., str. 284).

Zato je, po svemu sudeći, član britanskog parlamenta i vođa Liberalnih demokrata Paddy Ashdown u svoj dnevnik zapisivao o predsjedniku Tuđmanu »pogrešna poopćivanja«. Paddy Ashdown nije »vidio kartu podjele Bosne«. Ono što je čuo, a nije htio vidjeti, karta je otisnuta u *Strategijskom atlasu* tiskanom u Bruxellesu (1993. i 1994.). Paddy Ashdown nije »izmamio«, »otkrio« tajne namjere predsjednika Tuđmana o podjeli Bosne i Hercegovine zato što je ovaj bio pijan, budući da »vino je teklo u potocima«.

Bosna i Hercegovina već je davno bila podijeljena; Srbi su kontrolirali 70% BiH od 1992. Takva je situacija bila i u svibnju 1995 a predsjedniku Tuđmanu nije bilo potrebno da se napije kako bi spoznao tu činjenicu. Usput. On nije bio asket ali nikada nije pušio i nikada nije bio pijan²⁷. Zato je

²⁷ Ako osobno iskustvo nešto znači, nitko iz obitelji Tuđman nikada nije ni vidio ni čuo da je Franjo Tuđman ikada bio pijan. Čak ni oni koji su mu izmišljali i pripisivali svakojake poroke i mane nisu se dosjetili da mu pripisuju sklonost piću kao karakternu osobinu.

teza »vino je teklo u potocima« potrebna lordu Ashdownu da zalije svoje otkrivanje nepostojećih tajni. Paddy Ashdown vodio je jedan beznačajan, usputni razgovor koji je urodio samo odbojnošću i animozitetima s njegove strane; ali učinak tog razgovora na Lorda bio je takav da tri mjeseca kasnije nije mogao kontrolirati svoje emocije zarasle na krivim premisama.

Predsjednik Tuđman, u vrijeme kada je razgovor vođen, zacijelo nije smatrao Paddyja Ashdowna važnim sugovornikom, jer ga u svom dnevniku nije ni spomenuo. A trebao bi, kada bi bila istina da je Ashdown jedina osoba kojoj je odao svoje ekspanzionističke i aneksionističke namjere i tajni dogovor s Miloševićem o podjeli BiH.

U svom dnevniku na str. 60 Predsjednik je zapisao²⁸:

²⁸ Na stranici 59 zapis je s nadnevkom od 1.5. (1995.). Zapis završava »Jutros, u 5.30, započeli smo operaciju za 'preuzimanje pod kontrolu auto ceste preko Okučana'. To zapravo znači za oslobađanje okupiranog dijela zapadne Slavonije. Galbraithu sam jučer rekao da ćemo 'redarstvenu akciju' poduzeti idućih dana. Sada je 8.30. Gojko me izvijestio, sve ide po planu. Iznenađeni su, nisu očekivali. A u ratu iznenađenje je uvijek pola uspjeha.« Na str. 61 dnevnika počinje zapis s datumom 15.5. (1995.).

Srijeda, 10.5.

50-ta obljetnica pobjede nad fašizmom.

London – Paris – Moskva.

U Londonu Kraljica – Major – Hurd.

U Parisu Mitterand, Chirac.

U Moskvi Jelcin, Černomidin – Kozirjev.

Svuda impresivan ceremonijal, premda različit.

Bitno: Rusija se vladala i pokazala kao svjetska velesila!! A to su joj priznali i Clinton i Major, i Mitterand i predsjednik Kine. I Ševarnadze u ime neruskih naroda.

Imao sam mnoge razgovore: Al Gore, Holbrook, Chirac, Hurd, Kozirjev, Weizman, Meciarov i desetak drugih. Posebno Irska, Austrija.

Bitno: i Amerikanci i Židovi (nečitko – op. M.T.) i Meciarov, u ime mnogih predlažu mi sastanak i sporazum s Miloševićem (u neutralnoj zemlji, kao što je bio Izrael – Palestinci u Norveškoj).

Predsjednik Tuđman vodio je svoje zapise neredovito, a bilježio je samo ono što je smatrao bitnim. Razgovor s Paddyjem Ashdownom očigledno nije smatrao bitnim, pa tog gospodina u svojim bilješkama nije ni spomenuo. Što je o njemu, Ashdownu, mislio i što je rekao u tom razgovoru 6. svibnja 1995. – odgovorio je stranim novinarima u više nav-

- 60 -

trijela, 10.5.

50-ta obljetnica putovanja nad
jezicama.

London - Paris - Moskva.

u Londonu: Kraljica - Major - Hunt

u Parizu: Mitterand, Chirac.

u Moskvi: Glebe, Evmoridin -
Kocinjar.

finca impresionirana razgovorom,
prema realisti.

Kritika: Kucija se ulalala i potrudila
kao najbija ulalala!! A to su i
priredili: Clinton i Major, i Mitter-
rand i predsjednik Kine. U tome
radu u ime narodnih naroda.

Imao sam mnogo razgovora:

Al Gore, Holbrooke, Chirac, Hunt,
Kocinjar, Weimann, Mociarov;
Loretta Amigo. Irdano. Voda, Kucija

Kritika: i Suvodanac i Todor
(Hainan) i Mociarov, u ime narodnih
štata i mi zastavljati i potruditi
i Mociarov i Mociarov (u neutralnoj poziciji,
kao što je bio Izrael - Palestinci - i Izraelci)

Stranica iz Tuđmanova dnevnika

rata. Na pitanja novinara odgovarao
je kao povjesničar i državnik.

Paddy Ashdown niti u svojem
dnevniku niti kao svjedok u Haagu
nije se služio rječnikom i »argumenti-
ma« jednog lorda. Ali to nije presudno
u njegovu svjedočenju, jer ta činjeni-
ca upućuje samo na njegov karakter.
Važno je uočiti da je Ashdown pobr-
kao svoje strahove i tuđe namjere; da
je iz svojih predrasuda izvukao zak-
ljučke o namjerama predsjednika
Tuđmana; da je odglumio klasičnu
zamjenu teza i pripisao predsjedniku
Tuđmanu NATO-vu podjelu interes-
nih sfera u BiH, ono što je mogao pro-
čitati u bilo kojem strategijskom atla-
su; da je tu elementarnu činjenicu o
geostrateškim razdjelnicama koje su
stoljećima prisutne na tlu bivše Ju-
goslavije pripisao sporazumu izme-
đu Tuđmana i Miloševića.

Još je upitnije kako je jedno »čini
se da« od strane Ashdowna ušlo u
presudu generalu Tihomiru Blaški-
ću, kao argument i dokaz za najtežu
optužbu: »Prema riječima ovog svje-
doka, čini se da je između Franje
Tuđmana i Slobodana Miloševića

došlo do sporazuma u pogledu nekih teritorija.«²⁹

Prema riječima predsjednika Tuđmana, »čini se da« su tijekom 50-te obljetnice pobjede nad fašizmom međunarodni predstavnici, osobe čiji je angažman bio presudan za oblikovanje izlaska iz krize na jugoistoku Europe, nagovarale predsjednika Tuđmana i predlagale mu »sastanak i sporazum s Miloševićem«.

Dakako, o svemu tome Paddy Ashdown ne zna ništa, jer nije bio ni uključen u razgovore na najvišoj razini, što su se vodili tih dana o krizi na području bivše Jugoslavije. On čak nije ni znao da »sastanak i sporazum s Miloševićem« nije održan (i da neće biti održan), jer je to tek nagovor stranih državnika da jedna strana pristane na takav razgovor.

Paddy Ashdown je irelevantni svjedok, osoba koja niti što zna niti može o čemu svjedočiti. Njegova »salveta« smušena je črčkarija njegovih frustracija, predrasuda i nerazumijevanja. Već letimični pogled na izvorni zemljovid pokazuje svu nesu-

vislost Ashdownova iskaza. Pa ipak, Ashdown je svjedočio, i bio je jedini javni svjedok, uz još dva tajna, koji je tako teško teretio generala T. Blaškića.

Svi oni koji će i ubuduće istraživati ovaj slučaj neće imati problema da provjere iskaze i Paddyja Ashdowna i predsjednika dr. Franje Tuđmana. Puno više vremena potrošit će na tumačenje kako se moglo dogoditi da se Ashdownovo svjedočenje prihvatiti kao ozbiljno i vjerodostojno.

²⁹ Predmet br. IT-95-14-T. paragraf 106. presude.

UMJESTO ZAKLJUČKA

»Sad postavljam pitanje
bi li Sud morao
sudjelovati u toj vrsti
prijevare i obmane?«

Stjepan Mesić jedan je od dvojice tajnih svjedoka u slučaju Blaškić. On se pred Haškim sudom pojavio 16. ožujka 1998. Tužitelj Harmon od suda je tražio za Mesića status zaštićenog svjedoka, ali i prikriivanje njegova svjedočenja pred medijima. Na to je branitelj generala Blaškića, odvjetnik Hayman, zapitao sud:

»Činjenica da Mesić ima sastanak s pisanim medijima u vezi svog svjedočenja u ovom drugom slučaju pos-

tavlja prilično očito pitanje, a to je da će ga se pitati: 'Jeste li bili svjedokom u slučaju Blaškić?' On će očito lagati hrvatskim novinama i reći: 'Ne, nisam; tamo sam svjedočio u drugom slučaju.' Sad postavljam pitanje bi li Sud morao sudjelovati u toj vrsti prijave i obmane.«³⁰

Sve se nerazriješene proturječnosti Ashdownova svjedočenja mogu razumjeti ako se shvati što je krivo u pitanju: 'Sad postavljam pitanje bi li Sud morao sudjelovati u toj vrsti prijave i obmane?' A u tom pitanju sve je naopako.

To pitanje upućeno je na **krivu adresu**: prema Sudu i traži se sudjelovanje Suda, pa time i suodgovornost Suda, za prijearu i obmanu, a da bi se oslobodio odgovornosti Stjepan Mesić za svoje laganje hrvatskim medijima i svjetskoj javnosti.

Postavila ga je **kriva osoba**: branitelj optuženog generala, iako je zahtjev za sudjelovanjem u prijeari i obmani došao od strane tužitelja.

³⁰ *Transkripti iz Haaga*: Tajno svjedočenje zaštićenog svjedoka Stjepana Mesića pred sudom u Haagu u ožujku 1998. godine, Slobozna Dalmacija, 6. prosinca 2000.

Sud je očito potvrdno odgovorio na pitanje, a posljedica takve odluke je da se **isključuje mediji**, odnosno sud javnosti iz praćenja sudskog procesa.

Pitanje ukazuje i na **vrstu prijeari i obmane**: svjedočenje će biti tajno, argumenti i dokazi o podjeli Bosne i Hercegovine te međunarodnom sukobu – skriveni od medija i javnosti, a samo presuda će biti javna.

Pitanje mora li Sud **sudjelovati u prijeari i obmani**, pita mora li Sud istražiti istinu, provjeravati činjenice i utvrđivati dokaze javno i pred javnošću ili to uopće neće raditi.

Pitanje mora li Sud **sudjelovati u prijeari i obmani**, također pita mora li Sud istražiti istinost navoda svjedoka ili će tajno prihvatiti ono što je svjedok (Ashdown) govorio javno? Nije li tajnost postupka³¹ garancija da se neće dovoditi u pitanje i provjeravati ono što su svjedoci tvrdili u javnosti?

³¹ Od kada je svjedočenje Paddyja Ashdowna privuklo pozornost javnosti nije više dostupno na internet stranici ICTY-a. Vidi: Transcripts Blaskic (IT-95-14) www.un.org/icty/transe14/15.-16.12.1997.

Čak ako i postoji s formalnog stajališta prijevara i obmana, bitno je pitanje da li postoji stvarna prijevara i obmana ako svjedoci svojim autoritetom trebaju potvrditi pred sudom ono što je u medijima prisutno, i prihvaćeno od javnosti kao dio javnog mnijenja i javnih predodžbi?

S čim je zapravo suočen Haški sud? S utvrđivanjem činjeničnog stanja ili sa suočavanjem i potvrđivanjem javnih predodžbi? Preciznije: je li Paddy Ashdown svjedok koji može posvjedočiti planove predsjednika Tuđmana o podjeli BiH, ili Paddy Ashdown treba potvrditi predodžbu kako predsjednik Tuđman i hrvatska politika žele podijeliti BiH?

Nema sumnje da je tužiteljstvo Paddyja Ashdowna (i Stjepana Mesića) dovelo kao svjedoke koji će potvrditi predodžbe koje postoje i u britanskom parlamentu i u dobrom dijelu medija.

Tužiteljstvu nije bilo od interesa utvrditi činjenično stanje o autorstvu karte na Tuđmanovoj salveti. Citirali smo odgovore predsjednika Tuđmana koji su objavljeni u nizu stranih medija. *Strategijski atlas* (Editions Complexe, 1994.) nalazi se u mnogim

Istočne granice
zapadne civilizacije,
S. Huntington:
Sukob civilizacija
(1997), str. 199

knjižarama i knjižnicama i haški istražitelji imaju i sredstava i načina doći do njega. Ali i do mnogih drugih izdanja koja su mogla biti citirana.

Primjera radi. Samuel Huntington u svojoj knjizi *Sukob civilizacija* (1997), donosi kartu »Istočne granice zapadne civilizacije« (str. 199). Uz kartu ide i bibliografski podatak: 'W. Wallace: *The transformation of Western Europe*, London, Pinter, 1990. Crtež Ib Ohlsson za *Foreign Affairs*'. Karta »Istočne granice zapadne civilizacije« preklapa se gotovo u cijelosti s kartom 1. iz *Strategijskog atlasa*. To znači da je i na ovoj karti BiH »podijeljena« i da zapadni dio BiH pripada »zapadnoj civilizaciji« a istočni dio istočnoj. Prema tome, Ashdown je 6. svibnja 1995. čuo od predsjednika Tuđmana ono što je mogao pročitati u nizu stratejskih i znanstvenih rasprava.

S druge pak strane, i činjenično stanje u BiH u svibnju 1995. bilo je takvo da je vrijedio Washingtonski sporazum prema kojem je BiH »podijeljena« u dva entiteta, s time da je Federacija u konfederaciji s Republikom Hrvatskom. Kakva je to onda politika pripajanja, koja bi trebala potvrditi ono što je tada međunarodna zajednica priznala kao rješenje?

Zašto ni tužiteljstvo ni obrana nije upozorilo na povijesnu činjenicu postojanja Federacije i planirane veze Federacije i Hrvatske? Zašto se prikaz povijesne stvarnosti i granica između istočne i zapadne civilizacije ne može argumentirati pred haškim tribunalom?

Koncem 1980-ih raspao se komunistički sustav, nestao je Varšavski pakt i bipolarna podjela svijeta. Početkom 1990-ih počinju se raspadati višenacionalne zemlje: SFRJ, SSSR, Čehoslovačka. Time se nije samo raspao ili nestao jedan svjetski poredak, nego su razbijene mnoge predodžbe, pogažene mnoge vrijednosti, obezvrijeđena mnoga vrednovanja, zastarjela mnoga politička rješenja – onih koji su tim promjenama izgubili ili im se nisu uspjeli prilagoditi.

Time je također doveden u pitanje, u mnogim svojim dijelovima, korpus javnog znanja i javnih predodžbi, koji je bio proizvod ili mehanizam (re)produkcije prijašnjih ideologija i sustava; također, prikazivanje i zaštita starih nacionalnih interesa po zakonu inercije imali su svoje zagovornike iako su vremenom okolnosti pokazale da su ti stavovi krivi ili pogrešni.

Direktor *Odjela za obrambene studije Kraljevskog instituta u Londonu*, dr. Jonathan Eyal otvoreno priznaje: »Možemo biti otvoreni; bilo je dosta nezadovoljstva, u Francuskoj i Velikoj Britaniji zbog Hrvatske prije svega zato što su Hrvatsku podržavali Nijemci. Ali, to je sada stvar prošlosti;... Taj izazov je postojao 1991. i 1992. godine kada su London i Pariz na Hrvatsku gledali kao na njemački satelit na Balkanu... Međunarodna zajednica, odnosno Europa počinila je također niz krivih poteza i političkih pogrešaka prema regiji... Prva pogreška: nikada ljude u regiji smatrati 'normalnima' kao što smo mi. Druga pogreška: nije bitno što oni žele, nego je bitno što želi grupa diplomata koji sjede u Londonu, Bruxellesu ili Washingtonu... Velika je pogreška bila vjerovati da je Slobodan Milošević bilo kakav faktor, a četvrta pogreška bila je uspoređivati bivšu Jugoslaviju s bivšim Sovjetskim Savezom i nastojati ih zadržati takvim.«³²

Za predsjednika Tuđmana Jonathan Eyal kaže: »Kao i za sve vođe koji su stvarali državu, nikada ne možete

³² Jonathan Eyal: *U vašoj čudnoj Vladi rade se čudne stvari, Slobodna Dalmacija*, 15. prosinca 2001., str. 11.

reći da je on bio zločinac, ali niti da je uzor... On je bio prava osoba u pravom trenutku za povijest Hrvatske. Ne mislim da ga se treba smatrati ratnim zločincem.«³³

Dovođenjem Paddyja Ashdowna kao svjedoka optužbe Haški je sud suočen sa zahtjevom: prihvatiti Ashdowna kao svjedoka krivih predodžbi i predrasuda (koje u pojedinim sredinama i kulturama postoje kao opće mjesto) ne samo o predsjedniku Tuđmanu nego i o Hrvatima općenito, ili usporediti njegove iskaze s činjeničnim stanjem i povijesnom stvarnošću?

Prvostupanjskom presudom Haški se sud odlučio za prvu opciju.

Ako to ostane tako unatoč činjenicama i materijalnim dokazima, slučaj generala Blaškića u povijesti međunarodnog sudstva vrlo će se brzo uspoređivati sa slučajem Sacco i Vanzetti.³⁴ Ili

³³ J. Eyal, isto.

³⁴ Nedavno je izašla knjiga svjetski poznatog forenzičara dr. Henryja Leea i Jerryja Labriole: *Povratak na mjesto zločina*. Oni su analizirali ne samo u svijetu poznati sudski proces protiv Sacca i Vanzettija, nego i niz drugih. Sacco i Vanzetti osuđeni su na smrt zbog predrasuda i pritiska javnog mnijenja; dokazi u sudskom postupku bili su zanemareni, odnosno zbog pritiska politike i javnosti na sud i porotu nije im se posvetila dostatna pozornost.

s drugim slučajevima kada se pod pritiskom javnosti, zbog vladavine predrasuda i pogrešnih uvjerenja, sudilo ljudima zbog onoga što oni nisu činili ili govorili, već zbog toga što su se usudili suočiti i suprotstaviti vladajućim mitovima i predrasudama³⁵.

Na žalost, rijetki su oni koji se usude suočiti i suprotstaviti pritisku političke i medijske javnosti. U slučaju Blaškić Haški sud ima još jednu priliku. Prihvatiti svjedočenje lorda Ashdowna, britanskog diplomata i parlamentarca, vođe Liberalno-demokratske stranke, kao svjedoka (sada samo dijela) britanskog političkog i javnog mnijenja; ili, procijeniti vjerodostojnost Ashdownova svjedočenja provjerom onoga što je i drugi sugovornik rekao o tom razgovoru.

Presuda je bila nemilosrdna prema generalu Blaškiću, ali sud i struke i javnosti bit će nemilosrdan prema Haškom sudu ako propusti provjeriti ono što je predsjednik Tuđman rekao Paddyju Ashdownu:

»Ograničio sam se na to da podsjetim na tu povijesnu stvarnost koja

³⁵ Ili se pak nisu uklapali u vladajuće mitove i predrasude.

je odigrala važnu ulogu u bosanskoj krizi, i to mnogo više nego brojne teorije i znanstvene strategije. Nažalost, rijetki su oni koji se usude suočiti s tim problemom. Treba ipak priznati da taj sukob sudara dvije civilizacije: Istok i Zapad. Što se tiče ostaloga, ponavljam jednom zauvijek: nikada nije bilo navodnog dogovora o podjeli Bosne između Miloševića i mene.«

F. Tuđman, *Hrvatska riječ svijetu*,
Zagreb, 1999., str. 451

Literatura

1. Gerard Chaliand, Jean-Pierre Ragueau: *Atlas Strategique. Geopolitique des nouveaux rapports de forces dans le monde*, Editions Complexe, 1994., ISBN 2-87027-528-5.
2. Samuel P. Huntington: *Sukob civilizacija i preustroj svjetskog poretka*, Izvori, Zagreb, 1997.
3. Henry Lee, Jerry Labriola: *Povratak na mjesto zločina*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 2002.
4. Anđelko Mijatović: *Pregled političkog i državničkog rada dr. Franje Tuđmana: 1989.–1999.*, Zaklada Hrvatskog državnog zavjeta, Zagreb, 2000.
5. David Owen: *Balkanska odiseja*, Hrvatska sveučilišna naklada/Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 1998.

6. Brendan Simms: *Unfinest Hour. Britain And The Destruction Of Bosnia*, Allen lane / The Penguin Press, London, 2001.
7. Marin Sopta (ed.): *Croatia As A Stabilizing Factor For Peace in Europe*, Croatian Center Of Strategic Studies, Zagreb, 1998.
8. Franjo Tuđman: *Hrvatska riječ svijetu. Razgovori sa stranim novinarima*, Hrvatska sveučilišna naklada / Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 1999.

Bilješka o piscu

Miroslav Tuđman (rođen 1946. u Beogradu) završio je Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu 1970. (studij filozofije i sociologije); magistrirao je (1975.) i doktorirao (1985.) iz područja informacijskih znanosti.

Radio je u Referalnom centru Sveučilišta u Zagrebu (1972.–1977.), Zavodu za kulturu Hrvatske (1977.–1988.). Od 1988. šef je Katedre za dokumentalistiku na Odsjeku informacijskih znanosti

Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Predaje teoriju informacijske znanosti, organizaciju znanja, izvještajne

*Prof. dr. Miroslav Tuđman,
snimio I. Posavec,
iz arhiva tjednika Globus*

sustave i službe. Utemeljitelj je i prvi voditelj Zavoda za informacijske studije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1989.–1990.). Bio je prodekan Filozofskog fakulteta (1990.–1991.).

Sudionik je Domovinskog rata od 1991. Promaknut u čin brigadira 1992., a 1995. u čin general bojnika. Voditelj je Centra za strategijska istraživanja 1992.–1993.

Bio je zamjenik predstojnika Ureda za nacionalnu sigurnost te (utemeljitelj i) ravnatelj Hrvatske izvještajne službe (HIS) u dva navrata (1993.–1998. i 1999.–2000.).

Vodio je kolegije iz nacionalne sigurnosti na Diplomatskoj akademiji, Ratnoj školi, Obavještajnoj akademiji. 2000. pokreće međunarodni časopis *National Security and the Future*, kojem je glavni i odgovorni urednik.

Od 1972. suradnik je ili glavni istraživač na brojnim znanstvenim projektima. Objavio je više od stotinu članaka u znanstvenim časopisima u zemlji i svijetu; urednik je desetak znanstvenih zbornika.

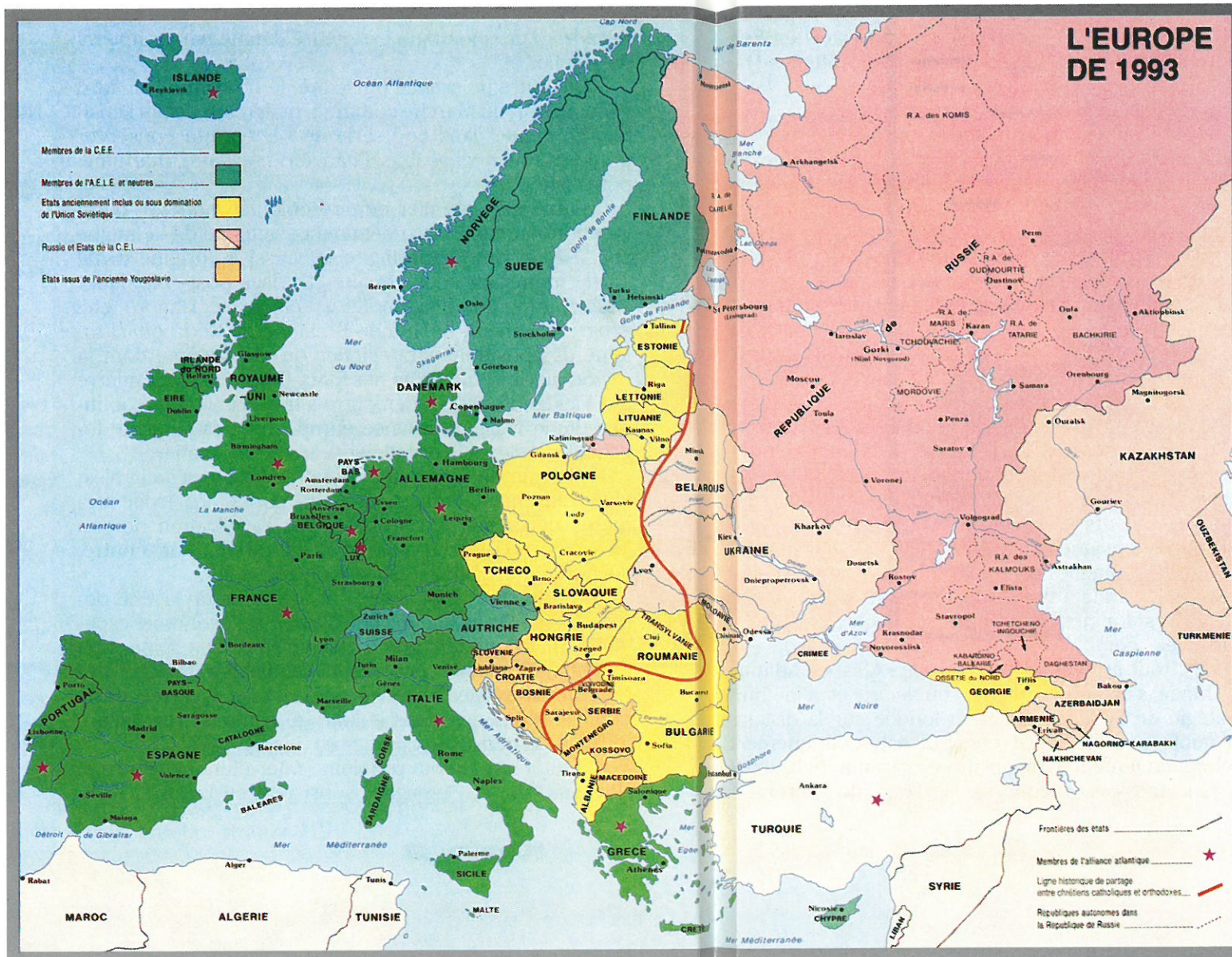
Objavio je knjige: *Struktura kulturne informacije* (Zagreb, 1983.), *Teorija informacijske znanosti* (Zagreb, 1986., 1990.), *Obavijest i znanje* (Zagreb, 1990.), *Uvod u informacijsku znanost* (zajedno sa D. Borasom i Z. Dovedanom, Zagreb, 1992., 1993.), *Razuznavaneto* (skupina autora – Sofija, 2000.)

Aktivni je istraživač na području informacijskih znanosti te na području nacionalne sigurnosti i izvještajne djelatnosti. Održao je niz predavanja iz ovih područja u SAD-u, Njemačkoj, Bugarskoj, Velikoj Britaniji, Češkoj, Mađarskoj.

Predsjednik je Udruge za promicanje hrvatskog identiteta i prosperiteta i stranke HIP.

Karta 2

Karta 1

Karta 3

Ashdown se sa svojom *Tuđmanovom salvetom* pojavio i na haškom suđenju Tihomiru Blaškiću, uspjevši s pomoću nje i dvojice tajnih svjedoka (od kojih je jedan Stjepan Mesić) pridonijeti da se Blaškiću, kad se već nije moglo Tuđmanu, *napakuje* 45 godina zatvora.

O toj Ashdownovoj podvali, koju je Haški sud prihvatio kao vjerodostojan dokaz, govori prof. dr. Miroslav Tuđman u ovoj knjizi.

Argumentirano i analitički, znanstvenom metodologijom, ali i s polemičarskom strašću krležijanske inspiracije autor razobličuje Ashdownovu i hašku konstrukciju, s pravom zaključujući da će »Paddy Ashdown sa svojom *Tuđmanovom salvetom* ući u anale europske i svjetske povijesti kao jedan od najbesramnijih primjera međunarodnog političkog mešetarenja s konca 20. stoljeća«. (J.P.)

Miroslav Tuđman (1946., Beograd) završio je Filozofski fakultet u Zagrebu i na njemu radi kao redoviti profesor. Na Zagrebačkom sveučilištu doktorirao je iz informacijskih znanosti. Sudionik je Domovinskog rata (od 1991.) u kojem je stekao čin general bojnika. Osnivač je i ravnatelj (do 2000.) Hrvatske izvještajne službe (HIS). Predsjednik je Udruge za promicanje hrvatskog identiteta i prosperiteta i stranke HIP.